

Yeniçeri

Sahilliolu, halil

Yeniçeri çuhası ve II. Beyazıd'ın
son yıllarında yeniçeri çuha muhasebesi
Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi,
İstanbul.

1973, sayı 2/3, s. 415-466

çuhadar

Çuhadar.

Çuha(Çuka)

Çuha, Farsça "yün dokumalar" anlamına gelen "Çuka" kelimesinin bugün kullanılan şeklidir. Çözü ve atkısı has yünden eğrilmiş iplikten havlı ve tok bir kumaştır. Sade ve düz renkli olarak tanındığı halde, kaynaklarda münakkaş (nakışlı- desenli) çuha da geçmektedir. Osmanlı Devletinde askerî ve sivil kıyafetlerde çuhanın geniş bir kullanım alanı vardır. Yeniçerilere senede bir defa dağıtılan mirâhûrî denilen elbiseler ve bârânî adı verilen yağmurluklar, saray tarafından yapılan atamalarda, veya yabancı elçi ve maiyetlerine verilen hil'at (kaftan) lar, kadın ve erkek feraceleri, hırkalar, cepkenler, çeşitli serpuş (başa giyilen takke vs.) ve keselerin yapımında kullanılır. Ayrıca mefruşat olarak; işlemeli ağır perdeler, sedir örtüleri, yastıklar, seccadeler, nihaliler (yer yaygıları), tirkeşler (okluklar), sancak ve silâh torbaları, vs. gibi amaçlar için de kullanılmıştır.

Bu kadar çok tüketilen çuhaya duyulan ihtiyacı yerli üretim hiç bir devirde karşılayamamış ve Batıdan ithal etmiştir. Saray arşivindeki Hazine Defterleri, Hediye Defterleri ile, Muhasebe, Gümrük Tarife, Narh Defterlerinde yerli ve yabancı çuhalar hakkında kayıtlar bulunmaktadır.

Çuhalarda uzunluk bir top karşılığı olarak "pastav" veya "Vilar" ile ifade edilir. Bir vilar 32.50-34.00 metre arasında değişen bir uzunluktur. Çuhanın değeri ise "Çile" ile ölçülür. Çile; dokuma tezgâhlarında kullanılan taraklardan geçecek iplik miktarıdır. Az iplikle dokunan çuha seyrek, çok iplikle dokunan çuha sık olur. Buna göre 40 çilelikten 60, 70, 80, 100 çileliğe kadar çuhalar vardır. 1574 tarihli bir hükümde; yeniçeri çuhalarının 40 çile olması bildirilmektedir. 1564 tarihinde Osmanlı sarayından Venedik Beylerine hitaben yazılan bir tezkerede; yağmurluk için 100 çile mor ve kırmızı çuha istenmektedir. Gene 17. yüzyılda Gelibolulu Mustafa Âli tarafından Görgü ve Toplum kuralları üzerine yazılan bir kitapta 100 çilelik çuhaların ancak sultanlar ve beyler tarafından giyilebileceği anlatılır.